

Betragtninger,

fremkaldte ved at læse den danske Oversættelse af Koppes practiske Anviisning til finuldede Faars Pleie og Behandling. (Aabhy. 1839. I Commission i Schuboths Boghandling).

Merino=Saarenes Opdræt.

Hvor lang den Tid bør være, hvori Lammene bør falde, beroer meget paa, hvor stort Skæferiet er og hvor megen Priis man sætter paa, at faae mange Lam. Vil man formere en lille Flok og attraaer en stor, er det vigtigt, at faae saa mange Lam, som Moderflokken tillader; i dette Tilfælde bør man hverken styre det forsøgede Arbeide eller den større Beføstning, som en længere Læmningstid foraarsager, selv om denne skulde være 9 til 10 Uger. I dette Dies med deles Faarene i to Flokke; de Faar, som blive besprungne i de første 3 Uger, udgjøre den første Afdeling; derpaa tager man Bædderen fra disse Faar i en 2 til 3 Uger, for at Bedækningen af dem, som komme til at udgjøre den anden Afdeling, kan gaae saa meget hastigere for sig, og de sidste Lam falde saa meget mere samtidsigt. Naar Bædderen igjen har været 2 à 3 Uger blandt Faarene, tages den heelt fra, og det er vist, at man helst maa undvære de saa Lam, som maastee kunne faaes endnu senere.

Har man derimod et stort Skæferi, og ei kan gjøre Regning paa indbringende Affætning af Faar til Tillæg, gjør man rigtigst i, at tage blot af de bedste Faar (f. Ex. den halve Flok af Moderfaarene) saa mange Lam, som behøves for at underholde Skæferiet. I saa Fald er det rigtigst, blot at lade Bædereren være saa længe blandt Faarene, til det Antal bliver bedækket, som man ønsker, og da kan Læmningstiden ofte indskrænkes til at blive kort. Man bør altid beregne, hvor meget et Lam, baade directe og indirecte, koster at opføde, d. e. baade det Foder, som Lammet selv koster, og det mere Foder, som Moderfaaret behøver medens Lammet patter, foruden den Formindsning i Uldquantum, som et Faar med Lam nødvendigvis giver, i Sammenligning med det, som gaaer goldt; man vil ofte finde, at Lammet bliver dyrt, og at det lønner sig bedre at have et goldt, fedt og uldricht Merinos Faar, end at have det samme magert, med lidt Uld og med et maadeligt Lam ved Siden. Derfor er det en ganske vigtig Calcul, at bestemme, hvor mange Moderfaar hvert Aar bør bedækkes. Erfaringen vil lære, og man vil snart blive enig om, at de Lam, som fødes, bør fødes vel, saa at de i den første Vinter, eller det første Aar, ret kunne være ud og blive kraftige; thi et Lam, som bliver sat tilbage, eller forknyttet i Været, vil det følgende Aar koste meget Foder til sin Udvikling, og bliver dog ofte et heelt Aar senere modent til igjen at bringe Lam. Det er ikke alene

meget og bedre Foder, som bidrager til at gjøre Lammene stærke; især her i vort Norden vil man finde, at Læmningstiden har betydelig Indflydelse derpaa. Den naturlige Tid til Lammenes Fødsel, eller den, som Faarene vælge, naar de blive sig selv overladte, er i Marts og April. I saa Fald undfange Moderfaarene i October Maaned, og Lammets første Udvikling i Moderlivet gaaer for sig paa en Tid, da Faaret lettest kan samle Sygdomme ved enten at gaac ude i koldt og fugtigt Veir, eller under Overgangen til Vinterfoder. Jo friskere og stærkere Faaret er, især i de to første Maaned af Lammets Udviklingsperiode i Moderens Liv, desto kraftigere kommer Lammet til Verden. Det er sandsynligt, at dette er Grunden, hvorfor den tidlige Læmning som oftest bringer den bedste Avl. For at undgaae Lammesygdomme, anseer jeg det for bedst, at Lammene fødes i December og Januar. Til denne Ende slippes Bædderne til i Midten af Julii; denne Tid er i flere Henseender den beqvemmeste, naar Faarene ere klippede og Ulden har begyndt at vore ud igjen. Faarene have da hentet Kræfter*) efter Vinteren paa de om Sommeren kraftige Græsgange, og, som man vil finde, tage de strax efter Klipningen bedst til i Hulb. De korte Dage i Læmningstiden ere vist

*) Her tales i Almindelighed, da man sjelden fodrer Faarene saa stærkt om Vinteren, at de jo ere stærkere og kraftfuldere om Sommeren.

en Ubequemmelighed ved den tidlige Læmning, men Fordelene ere paa den anden Side langt overveiende. De Faar, som engang ere yante at læmme i Marts og April, bringes kun vanskeligt og langsomt til en tidligere Læmning, men de unge Faar kunne snart, især ved Hjælp af ret kraftigt Foder, bringes dertil; og naar først Læmningstiden engang er forandret og i sin Gang, bliver Forholdet i Alder og Dygtighed hos den unge Vøl til igjen at læmme tidligt, det samme. Endnu bemærkes, at i et Skæferi af over 300 Stkr., bør for hver 150 Lam, som falde i de korte Vinterdage, Skæferen have en Person mere til Hjælp paa den Tid.

Det er at observere, at mange Faar — man kan vel antage 10 til 12 Procent — undfange ei første Gang de springes, men tage Bædderen om igjen imellem 14 Dage og 3 Uger efter; dette maa man nøie tage iagt ved de Faar, man ønsker at anvende til Tillæg.

Dersom Høstøsten er vanskelig og Høet kommer noget fugtigt under Tag, saa det tager Varme, hvilket hænder oftere, end man i Almindelighed bliver vaer, saa bliver Høet hen i Vinteren fuldt af Støv; dette er særdeles skadeligt for Faarene; derfor er det ei alene nødvendigt, at Skæferen, naar han river, eller, om det kan stee, bedre skjærer Høet ned af Slyen, efterseer nøie, at ingen mugne Toppe findes deriblandt (thi disse bør omhyggeligt samles fra),

men det, som støver, bør i-det mindste rystes vel, og, dersom det støver stærkt, helst tørkes. Hvor man har Tærskemaskine, er det allerlettest at lade saadant Høe gaae hastigt gjennem Maskinen.

Man bør vogte sig for Niumfrost, men endnu mere for saadanne side Steder i Markerne, hvor der vore mange Planter af *Juncus* og *Scirpus* Arter eller *Ranunculus sceleratus* og *flammula* (Denne sidste kalde Lydsferne "Egelgræs," som man kunde oversætte ved Flyndergræs, da Skæferne have gjort den Erfaring, at Faarene oftest faae Flyndere i Leveren efter Græsning paa saadanne Steder, hvor *R. flammula* voxer).

I Danmark, hvor man er vant til, at Gimmer-Lam strax i den første Sommer komme til Bædderen, kan, med Hensyn til Merinos-Faarene, let en feilagtig Anskuelse blive Aarsag til stort Tab. Merinos-Faarene uddannes nemlig meget langsommere end vore grove Landsaar; det hører til Sjeldenheder, at et Lam i den første Sommer kan udvikles til den Grad, at det kan tage imod Bædderen, selv da, naar et tidligtfødt Lam skulde parre sig seent, og kun dette Tilfælde gjør det muligt, at man kan vente et godt Resultat ved Læmningen. Lammene bør behandles som Lam saalænge til Kroppen bliver udviklet, og, da dette ei skeer det første Aar, beholde Merinos-Lammene hele det før-

ste Aar Navn af Lam. Det andet Aar ville vi kalde dem Aaringer; selv da udvisses de i Almindelighed ei til fuldkommen Modenhed; dertil hører i det mindste stærk Fodring; derfor er det som oftest raadeligt, at lade Aaringer gaae ubedækkede, d. v. s., de slippes da ikke til Bædderen, for de ere $2\frac{1}{2}$ Aar gamle.

Selv da, naar Faarene læmme ved 3 Aars Alder, hænder det ofte, at de første Gang ei strar ville tage sig af Lammet. For at faae dem dertil og til at staae stille, medens Lammet patter, have Skæferne et meget godt Middel; de tage et Stykke stærkt Seglgarn, hvorpaa slaaes en Renne-Knude, hvilken de sætte om Underkæben paa Faaret og binde det temmelig kort ved en Væl eller Hæk; saalænge Faaret er bundet paa denne Maade (man kalder det "hænge"), staaer det bestemt stille; det behøver ei at hænge længere end en 5 til 10 Minuter ad Gangen, og sjældent oftere end en 5 til 6 Gange, medens Lammet patter, saa har det lært at staae stille. Det er nødvendigt, at Faaret staaer alene med sit Lam, eller, i det mindste at Skæferen seer til, at ei fremmede Lam komme til Faaret; thi Lammene lære ingen Feil saa hastigt som den, at stjæle Melken fra de svagere Lams Mødre.

Naar Skæferen gjør Faarets Iver reent strar efter at det har læmmet, bør han ogsaa plukke den

Uld bort, som ofte sidder paa Bagdelene af Hveret, thi ellers afplukke Lammene denne og lære altfor let at æde Uld, — en Feil, som kan hænge ved dem saalænge de leve, og som er høist vanskelig, om ei umuelig, at vænne dem af med.

Naar Lammene skulle vænnes fra, bør man ei paa eengang tage dem hele Dage fra Moderen, — hvilket vilde bekomme baade Faar og Lam meget ilde — men man begynder med een eller to Timer, hvilken Tid man først lidt efter lidt forlænger og tilsidst bør de kun være hos Modrene den mørke Tid, da de ellers let faae Bane til at æde Uld. Naar de vænnes fra, bør de ei alene have fint Høe, men ogsaa gjerne lidt tærstet Havre, blandet med fint hakkede Kartoffler, deels for itide at vænne dem til Kartoffler (dersom man senere skulde finde sin Regning ved dette Foder), deels ogsaa fordi den sastrige Kartoffelfodring, som Surrogat for Modermelken, bekommer Lammene meget godt, naar den gives med Maade.

Tæt fint Græs er det bedste Sommerfoder for Lammene; for Kløveren bør man vogte sig, naar den voxer yppigt og ei er stærkt blandet med andet Græs; de uerfarne Lam især æde let for meget, faae Trommesyge og hele Flokke ere paa denne Maade gangue tilgrunde. Paa mager Jord, hvor Kløveren ei voxer yppigt, er den mindst farlig, men forsigtig bør man

altid være, selv med den hvide Klover. Naar sandig Jord først bliver saa stærkt bevoret med Græs, at Sandet ei pidstes op af Regn og lægger sig paa Bladene, er Græsningen derpaa sund og kan uden Betænkelse benyttes baade til Faar og Lam.

Træk, især af kolde Foraarsvinde (som det endog er i en varm Stald) er farlig for spæde Lam, værre end lav Temperatur, saalænge Vandet ei fryser i Stalden. Naar Stivkrampe indfinder sig, som kan hænde selv ved temmelig gamle Lam, er den næsten altid forbunden med og antydes som oftest en Dags Tid i Forveien af Forstoppelse. Kan man faae Bugt med denne, er i Almindelighed Sygdommen hævet; derfor er det vigtigt, at man tilligemed Foderets Forandring, spansst Flue og Haarsime, m. m., anvender afførende Midler; Antimonium crudum har jeg fundet bedst og givet det, selv i store Dosis, baade for Lam og Faar. Blandt det Foder, som oftest virker skadeligt paa Mælken, er saadant Høe — især Klover — som, inden det blev høstet, har været belagt med Honningdug. Man vil finde, at naar der efter Regn følger varmt Solskin, især i den Tid, Kloveren vorer stærkest, og Faarene æde de hvidagtige Blade, opstaaer derefter ofte Diarree og andre Sygdomme.

Om Fodringen.

Man bør ei misforstaae den opstillede Re-

gel, "at en god Faaregræsning kun eksisterer paa opdyrket Jord;" thi derved kan ei menes, at en Græsgang, som ei er opdyrket (d. v. s. ei stundom er tagen under Ploven) er skadelig for Faar, og ligesaa urigtigt vilde det være, at vende Sætningen om og sige, at al opdyrket Jord giver god Faaregræsning. Men Meningen er, at de bedste Græsgange i Almindelighed findes paa dyrket Jord; Faarene holde meget af spæde Planter eller unge friske Skud; derfor søge de, sig selv overladte, helst Brakmarken; heraf følger, at Faarene i Almindelighed foretrække Græsningen paa dyrket for den paa udyrket Jord, og man holder i Almindelighed et større Antal Faar paa hver Td. Land af den første end af den sidste. Hovedsagen er, at Localet er passende.

De vigtigste Betingelser ere, at Marken 1) har saa megen Straaning, at Vandet med Lethed løber af; 2) ligger saa høit, at Duggen snart kan blæse bort; og 3) ikke har skjulte Kildevæld eller kjedel-formige Fordybninger med staaende Fugtighed; hvor disse Betingelser finde Sted, kan man i Almindelighed uden megen Misfio for Faarenes Sundhed holde Merinos. Det er ønskeligt, at man ved Siden af dyrkede, yppige Græsgange kan have naturlige og magrere, hvor Faarene, naar de ere hungrige, kunne stille deres første Graadighed, forinden de føres paa det frodigere Græs. Saaledes ansees det endvidere for et sandt Gode, at have nogen Græsgang i Nærheden, blandet med fin Lyng, hvor man kan drive

Faarene hen i vaadt Veirlig. Naar f. Ex. Høsttaagen har truffet hen over Sletterne og efterladt Græsjet meget vaadt, er Lyng og deslige tørre, lidet nærende Planter de eneste, som Faarene sikkert kunne nyde uden Skade; de æde dem gjerne og have godt deraf. Endelig ere Faarene et godt Middel til at forvandle Lyngmark til god Græsgang. Naar den høie Lyng brændes bort, og Græsfroe, blandet med hvid Klover, saaes i Aften om Efteraaret, og man derefter holder Faarene paa saadan Mark, saalænge og ofte, som Græsningen tillader det, vil deres Gjødning lidt efter lidt fordrive Lyngen og den hvide Klover tage mærkeligt til med hvert Aar. Der gives endog Steder med torveagtig Muld, som man med Hensyn til Faaregræsning (i Mangel af bedre) helere bør lade ligge til vild Græsgang end bryde den faste Græstørv, som bidrager til at holde Fugtigheden nede i Bunden.

Den Sætning, "at man i kalkede Egne med Leerjord erholder Mld med de ædleste Egenskaber," maa forstaaes saaledes, at ædle Faar frembringe en blødere Mld paa Leerjord, end de samme Faar ville bringe paa Sandjord; men forskjellig Jordbund bidrager for Resten aldeles ikke til at forandre Mldens Natur, hverken Fjinhed eller andre Fuldkommenheder; disse maa alene søges i Racen og hos Individerne selv, ei i Græsning eller Klima, som mange urigtigt forestille sig. Jo kraftigere Jorden er, naar den lægges ud til Græs, desto rigeligere bliver Græs-

ningen, men ingenlunde derfor sundere, og man kan finde fuldkommen sund, om ei rigelig Faaregræsning paa den allermagreste Leerjord.

Jeg vil ikke negte, at Faarenes Græsning og den forøgede Mængde Gødning, som ved dem kan erholdes, frembringe et større Quantum Halm, men man behøver ogsaa mere Halm til Faar end til Køer, baade om Vinteren, naar Faarene faae fastigt Foder, saasom Kartoffler istedet for Høe, og selv om Sommeren, hvor det paa Danmarks for største Dele saftige Græsgange er raadeligt for Faarenes Sundhed, at de faae Halm — om end ei andet end Rughalm i Hækkene. Saalænge det er varmt og tørt i Veiret, kan Halm vel undværes, men, er Luften først fugtig, bør man give Halm, selv da, om man ei har den tilovers.

Naar Faarene i længere Tid have gaaet paa mager Græsgang og ere vante til den, er det farligt paa eengang at gaae over til feed Græsgang; det er denne hurtige Dvergang, som tilsigtes, naar det hedder, "at man bør vogte sig for en hurtig Dvergang fra tilgroede fastere Græsgange til saadanne, som ere bevorede med yppige saftige Planter." Saalænge Faarene ere hungrige, altsaa meest om Morgenens eller Eftermiddagen, naar de komme ud af Stalden, bør man først drive dem paa magert Græs, til de have ædt sig mætte, og da først paa den yppige Klover.

Det er den Graadighed, hvormed Faarene ellers sluger det yppige Grønne i sig, som let bliver farlig. Blandt de Midler, man anvender mod Trommesyge, har jeg fundet Amonium, Hjortetaksolie og Brændeviin at være de bedste, ligesom det ogsaa er godt at overøse Dyrets Mave med koldt Vand og gnide den.

Græsgangenes Tilstrækkelighed.

Ved saadanne Eiendomme, hvor ingen andre Foderurter end Klover naae den Høide, at de give tilstrækkelig Græsgang for Køer, og hvor Culturen endnu ei er saa langt fremme, at Meieriet grundes paa Staldfodring, der er den rette Plads for Faarene, saavidt Localet forresten er passende; thi det er en erkjendt Sandhed, at Faar kunne æde sig fede paa samme korte Græs, hvor Køerne vilde sulte. Men at dette skulde være Tilfældet med den større Mængde af Landeieendommene i Danmark, derom torde man vel tvivle. Man tør ei lægge Meierierne til Last, at de i et tørt Aar give stundom kun høist ubetydelig Revenue, uden ogsaa at betragte hvad som kan hænde med Skæferierne, at de i vaade Aar, som ei ere sjeldne i Danmark, ofte ville lide og samle Sygdomme, som bortrive flere Procent af Faarene end det vilde være Tilfældet med Køerne.

Den Sætning, "at der ikke udfordres forholdsvis mere Vinterfoder til 1000 Merinos-Faar end til 100 godt holdte Dvæghoveder," er vistnok ikke

grundet paa Erfaring. 1000 Merinos-Faar kunne vel om Sommeren fødes paa samme magre Græsning, hvor man ei vilde kunne holde flere end 100 Tydske Malfesøer, men jeg anseer det for umueligt at holde disse 1000 Faar godt med samme Vinterfoder, som skulde behøves for 100 Køer, selv om man antager, at i de Tusindes Tal er iberegnet 150 Lam og altsaa kun 850 gamle Faar. Kan end Høet strækkes saa langt ved nogen Hjælp af Kartoffler, saa vil Halmen dog langtfra blive tilstrækkelig. Grunden til denne Feiltagelse ligger sandsynligviis deri, at Beder maae være tagne til Grund for Calculen, men selv disse kunne dog kun gaae to Maaneder længere paa Græs end Køerne, ved at faae Foder til Hjælp inde, medens Faarene gaae ude nogle Timer midt paa Dagen. Fordelen paa Faarenes Side vil i det Hele taget sjældent overstige een Maaned, som de, paa hele Aaret regnet, kunne gaae længere ude end Køerne. Den opstillede Sammenligning mellem Revennen af Køer og Faar stemmer ikke overeens med mine Erfaringer; thi $2\frac{1}{2}$ Pd. Prima-Uld pr. Stk. opnaaes ei, med mindre Laar- og Affalds-Uld regnes med, og endda maa man ei regne Lammene med i Faarenes Antal, men vel lægge Lammenes Uld til Ulden af Moderflokken, til Erstatning for den Uldformindskning, som Læmningen foraarsager. Affalds-ulden, vel fratagen (især naar man for Fordelens Skyld holder stor Bedeslof), udgjør dog 10,

15, ja til 25 Procent af hele Klipningen, eftersom Skæferiet er meer eller mindre ædelt, og eftersom man mere eller mindre omhyggeligt plukker Affalds-Ulden fra; denne Uld betales kun lidt meer end halv saa dyrt, som det øvrige Partic. Endelig vil det blandt Merinos-Faar sjældent være rigtigt, at udsætte Faar til Salg saa tidligt, som naar de ere 4 Aar, og Beder ikke engang naar de ere 5 Aar gamle, med mindre Feil i Ulden er Aarsag dertil; det vilde ellers blive nødvendigt, aarlig at lægge en stor Mængde Lam til, men det er just disse og deres Mødre, som behøve det dyreste Foder, imedens gøde Faar ei koste mere Foder end Beder, og give mere Uld, end naar de læmme.

Det er langt fra, at man endnu har opnaaet eller kjender det høieste Punkt eller den høieste Grad af Fuldkommenhed, hvortil Smor og endnu mindre Ostlavning kan bringes. Desuden er det vist, at, naar man ved Meierierne vilde anvende Provemalkning, Flødmaaler (Lactometer), kraftig Fodring, og nøiagtige Stamregistre, saadanne eller lignende, som stedse og nødvendigviis bør føres ved et godt Prima-Skæferi, for derefter at skaffe sig godt Tillæg, — skulde man faae Køer, som forvandlede Foderet mere til Mælk end til Kjød og Haar; og bringe Meierierne til en ganske anden Høide end den, de nu have.

Efter de Erfaringer, jeg har havt Leilighed til at samle, bør man i Danmark regne Køernes Vinterfodring omtrent fra 20 October eller 1 November

til 14 Mai = $6\frac{1}{2}$ Maaned; Merinos-Faarene circa $5\frac{1}{2}$ Maaned.

Til hver Koe regnes 10 Yd. Høe om Dagen eller paa Vinteren = 122 Yd.; *) hvert Faar maa i det mindste have $1\frac{4}{7}$ Yd. Høe om Dagen = circa $18\frac{1}{2}$ Yd. paa Vinteren; altsaa vilde $6\frac{1}{2}$ Faar vinterfodres med det samme som 1 Koe; eller 850 om Efteraaret indsatte Faar (1000 Stkr. med det derpaa følgende Foraars eller Vinters Lam) svare imod 130 Køer, som, naar 18 Rbd. regnes paa hver Koe, give 2,340 Rbd. Calculen over Faarene vil omtrent komme til at staae som følger:

De 850 Stkr. gamle Faar kunne omtrent bestaae**) om Efteraaret af:

175 besprungne Moderfaar,

140 eetaarsgamle Lam,

135 toaarsgamle Lam,

400 ældre (indtil 7aars) Beder og gamle Faar,

hvortil endnu komme 150 Lam.

*) Ved denne Sammenligning mellem Køer og Faar gaaer det unge Tillæg, som er nødvendigt for at vedligeholde Besætningen, ind med i Beregningen, d. v. s. deres Foder gaaer paa det Hele, saa at det ei kommer tilsyne i Beregningen.

**) Her er Talen om et almindeligt stinuldet Skaferi, beregnet paa Udproduktion, ei et saadant, som kan regne betydelig Indtægt af at sælge Dyr til Avl.

		gob. Mlb	2ffald	Sammeub.
175 Mroberaar . . . à $1\frac{1}{2}$ gub. Mlb	gibe	262 $\frac{1}{2}$ gub. Mlb,	beraf	225 gub.
				37 $\frac{1}{2}$ gub.
140 Skaringer . . . à 2	—	280	—	240
135 toaarsgamle . . . à $2\frac{1}{2}$	—	337 $\frac{1}{2}$	—	287
400 ældre Gaar . . . à $2\frac{3}{4}$	—	1100	—	885
150 tidligføbde Ram à $\frac{1}{2}$	—			215
				75 gub.
Poffer, affaldne før Skibningen . . . 20				
<hr/>				
850 gamle Gaar og 150 Ram gibe		2000 gub. Mlb,	beraf	1637 gub. 363 gub.
				75 gub.
				og 75 — Sammeub.

Det anmærkes, at man vel kan faae mere Mlb af yrima=Gaar, men selbden uben at føbre færtere, end her er antaget.

1637 Pd. Prima=Uld à 7 Mk. =	1,909 Rbd. 5 Mk.
363 — Affalds=Uld à 4 — =	212 — „ —
75 — Lamme=Uld à 5 — =	62 — 3 —
	2,214 Rbd. 2 Mk.

Om Høsten udsættes og sælges

130 Faar og Beder*) à 4 Rbd. 520 — „ —

Hvorefter Faarenes Indtægt i et

Aar = Summa 2,734 Rbd. 2 Mk.

Koernes som før . . . — 2,340 — „ —

altsaa blive her circa 400 Rbd. til Faarenes Fordeel. En langt større Fordeel bestaaer, som sagt, deri, at der kan græsse flere end $6\frac{1}{2}$ Faar paa samme Areal, som 1 Koe. Høemangel kan man ogsaa bedre erstatte Faarene ved Kartoffler, Koler o. desl., saa at en Landmand paa denne Maade faaer flere Resourcer til Vinterfoder for Faarene. Lammenes Opdræt koste unegteligt mindre end Koernes i Forhold, og Faarenes Røgt og Klipping mindre end Koernes Røgt og Behandlingen af Smør og Ost.

Jeg er ganske enig med Forfatteren i, at Faar, om ei istedetfor, dog ved Siden af Hollænderie, ville bringe de Danske Landmænd betydelig forøgede Indtægter; men hvorvidt disse Faar altid bør være finulbede, beroer paa to væsentlige Betingelser:

*) Man kunde vist tage flere Lam aarlig, og derefter sælge flere Faar, men under almindelige Forhold, naar fordeelagtig Affatning paa fine Faar savnes, tager man saa faa Lam som mueligt.

1) om Vocalet er passende og stort nok til, at derpaa kunne holdes 2 à 300 Stkr. (thi et mindre Antal kan ei vel lønne en Skæfer med Hunde);

2) saa megen Sagkundskab eller Hjælp af en sagkyndig Person, at man erholder baade Bæddere og Faar af reen og god Race, og at Parringen bliver ledet rigtigt, saa at Faar og Uld ei tabe i Værdie og Godhed.

Fjernt liggende uopdyrkede Græsgange, som findes paa mange Steder i Danmark, kunne med Forbeel anvendes til Faar, naar man der opreiser et Lag til Beskyttelse mod Regn og Nattens Kjølighed. Faarene taale at drives lang Vej; de kunne i godt Veir gaae en Miil om Dagen og derover.

Man bør ei gjerne drive Faarene paa Rugen, forinden der er kommen saa stærk Kulde, at den har standsset Vegetationen.

Merinos-Faarenes Vinterfodring.

De Faar, som ere vant til at fodres med Høe alene, ville i Begyndelsen ei til at æde Halm; man gjør derfor rigtigst i, strax det første Aar at vænne Lamme til at æde Halm ved Siden af det kraftigere Foder.

Faarenes Tænder lide ved at bide hele Kartofler, især naar der hænger Jord eller Sand ved dem;

derfor troer jeg, at det Arbejde lonner sig, at skjære Kartofflerne i Skiver eller Tærninger. Hvor man har Mangel paa Foder og derfor skjærer Rughalm til Hakkelse, er det et herligt Foder, at blande den med skaarne Kartoffler; dette har fremdeles den Fordeel, at Faarene æde Foderet hastigere og faae længere Tid til at tygge Drov.

Man bør vogte sig for at give Koer i stor Mængde*), ei over 3 Pd. om Dagen pr. Stk.; de virke mere fjølende end Kartoffler og kunne svække Fordøielsen.

Dersom man vil give Hvede, Værtter eller Vitfer, som Foder til Lammene, gjør man bedst i, at lægge dem 18 til 24 Timer iblød og helde Vandet godt af inden de fodres, da det paa denne Maade bekommer Lammene bedst.

Angaaende Bærmen vil jeg blot bemærke, at mange Landmænd, og selv Chemikere, som Professor Berzelius, blot tilkjende Bærmen $\frac{1}{2}$ af den dertil anvendte Sæds og Kartofflers Foderværdie. Jeg kjender saa mange Exempler paa, hvor skadelig Bærmen kan være for Faar og Lam, at jeg snarest bør

*) Hvad enten man giver Koer eller Kartoffler, være sig med eller uden Hakkelse, raader jeg til at give dem i Krybberne paa samme Gang, man lægger Halm i Hækkene; man behøver da ei saa ofte at forstyrre Faarenes Ro ved Fodringen.